

Turvallisuus päiväkodissa – Turvallisuuksuunnitelman laatiminen päiväkotiin

Ojala Henri
Rantanen Henna

Opinnäytetyö
Helmikuu 2011
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan vaihtoehtoiset ammattiopinnot
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen Ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto

OJALA, HENRI & RANTANEN, HENNA:
Turvallisuus päiväkodissa – Turvallisuussuunnitelman laatiminen päiväkotiin

Opinnäytetyö 35 sivua
Helmikuu 2011

Opinnäytetyönämme teimme turvallisuussuunnitelman Urjalan Laukeelan päiväkotiin. Saimme päiväkodin johtajalta ehdotuksen, että tekisimme turvallisuussuunnitelman uudistettuun päiväkotiin. Turvallisuussuunnitelmaa varten meidän tuli perehtyä laaja-alaisesti turvallisuuteen liittyviin seikkoihin. Turvallisuussuunnitelmaa ohjaavat lait ja asetukset, joiden avulla laadimme Laukeelan päiväkotiin turvallisuussuunnitelman. Opinnäytetyössä turvallisuussuunnitelman lisäksi käsitelimme turvallisuuden eri muotoja ja turvataitokasvatusta.

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen eli teimme tuotteen, turvallisuussuunnitelman. Tutustuimme päiväkodin tiloihin havainnoimalla ja olimme tiiviissä yhteistyössä päiväkodin johtajan kanssa. Tiedustelimme päiväkodin työntekijöiltä heidän mielestään turvallisuuteen liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia Laukeelan päiväkodissa.

Opinnäytetyön loppuosassa pyrimme sitomaan yhteen turvallisuuteen liittyvät asiat ja turvataitokasvatuksen suhteessa Laukeelan päiväkotiin. Pohdimme kuinka turvallisuus voisi toteutua juuri Laukeelan päiväkodissa. Selvitimme päiväkodin mahdolliset uhat ja mahdollisuudet. Lisäksi otimme selvää työntekijöiden huolen aiheet ja asiat, jotka ovat hyvin liittyen päiväkodin turvallisuuteen. Annamme haasteen päiväkodin työntekijöille, kuinka he voisivat itse kehittää turvallisuutta päiväkodissa.

Asiasanat: Turvallisuussuunnitelma, turvallisuus, turvataitokasvatus, päiväkoti, riskit.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Program in Social Services
Social Pedagogy

OJALA, HENRI & RANTANEN, HENNA:
Safety at Day-care Center –Safety Plan for Day-Care Center

Bachelor's thesis 35 pages
February 2011

This study was commissioned by the Laukeela day-care center in Urjala, Finland. The objective of the study was to make a safety plan for the Laukeela day-care center taking into consideration the requirements of the law.

This was a functional thesis. We observed the conditions in the day-care centre and the safety issues. We also collaborated closely with the director of the Laukeela day-care center. In addition, the employees of the day-care center were asked about the risks and safety. Based on this information we produced a plan for a better security at the day-care centre.

The plan encompasses the risks and challenges as well as the safety possibilities of the day-care centre. The plan serves as a guideline for the day-care centre employees to further develop the safety in the day-care centre.

Factual words: Safety plan, safety, safety education, day-care center, risks

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	6
3	TURVALLISUUSUUNNITELMAN YDINASIAT	8
3.1	Lait	8
3.2	Turvallisuus	10
3.2.1	Lasten fyysinen turvallisuus	10
3.2.2	Henkilökunnan fyysinen turvallisuus	11
3.2.3	Lasten psyykkinen turvallisuus	11
3.2.4	Henkilökunnan psyykkinen turvallisuus	12
3.2.5	Lasten ja henkilökunnan sosiaalinen turvallisuus	12
3.3	Riskit	13
3.3.1	Lapsiin kohdistuvat henkilöriskit	13
3.3.2	Työntekijöihin kohdistuvat henkilöriskit.....	14
3.3.3	Toimintariskit	15
3.3.4	Omaisuusriskit	16
3.3.5	Tietoriskit ja muut riskit	16
3.4	Turvallisuussuunnitelman laatiminen	17
4	TURVATAITOKASVATUS	18
4.1	Turvataitokasvatuksen kehittyminen.....	18
4.2	Turvataitokasvatuksen näkökulmat	19
4.3	Turvataitokasvatus lapsen näkökulmasta	20
4.4	Turvataitokasvatus aikuisten näkökulmasta.....	23
4.5	Turvataitokasvatuksen toteuttamisajatus.....	23
5	YHTEENVETO	25
5.1	Turvallisuuden toteutuminen.....	25
5.2	Uhat	26
5.3	Mahdollisuudet.....	29
6	LOPUKSI.....	32
	LÄHTEET.....	33
7	LIITE.....	35

1 JOHDANTO

Päivähoidon turvallisuussuunnitelma on pelastussuunnitelmaa laajempi kokonaisturvallisuuden parantamiseen ja ylläpitoon tähtäävä suunnitelma-asiakirja. Turvallisuussuunnitelmassa arvioidaan kaikki toimintaa uhkaavat tekijät ja selvitetään toiminnan riskit. Turvallisuussuunnitelman pohjana ovat sitä ohjaavat lait sekä työsuojelun toimintaohjelma.

Olemme tarkastelleet päivähoidon turvallisuutta monesta eri näkökulmasta. Näitä ovat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Päivähoitotoiminnassa saattaa esiintyä seuraavanlaisia riskitekijöitä, kuten henkilöriskit, toimintariskit, omaisuusriskit, tietoriskit ja muut riskit. Päivähoidon turvallisuudessa ja riskeissä on huomioitu sekä hoidossa olevat lapset että henkilökunta.

Suurin osa suomalaisista lapsista elää turvallisessa ja hyvässä kasvuympäristössä. Valitettavasti moni lapsi kuitenkin joutuu kokemaan väkivaltaa omassa elämässään. Turvataitokasvatuksen avulla pyritään vahvistamaan lasten omia selviytymiskeinoja ja voimavaroja sekä lisätä yhteisöjen, kuten päiväkodin ja kodin, välistä yhteistyötä ja turvallisuutta.

Opinnäytetyön alussa kerromme kuinka päädyimme tähän aiheeseen ja kuinka sitä olemme työstäneet. Tämän jälkeen kuvaamme päiväkodin, johon turvallisuussuunnitelman teimme ja turvallisuussuunnitelman toteuttamista tarkastellen lakeja ja muita turvallisuuteen liittyviä seikkoja. Turvataitokasvatus osiossa kerromme miten lasten kanssa työskentelevät ja elämässä mukana olevat aikuiset voivat parantaa lastensa tietoutta turvallisuudesta ja normaalista elämästä. Lisäksi kyselimme Laukeelan työntekijöiden mielipiteitä liittyen lasten ja heidän omaan turvallisuuteensa päiväkodissa. Viimeisessä osiossa yritämme luoda kattavan kuvan kokonaisvaltaisesta turvallisuudesta erityisesti Laukeelan päiväkodin toimintaympäristöihin mukautuen.

2 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Kiinnostuimme tekemään opinnäytetyötä päiväkodin turvallisuudesta. Otimme yhteyttä Urjalan Laukeelan päiväkotiin ja samalla saimmekin selville, että Laukeelan päiväkodilla ei ole uusien säädöksien mukaista turvallisuusohjetta. Saimme siis päiväkodin johtajalta pyynnön, että tekisimme päiväkotiin turvallisuussuunnitelman. Innostuimme ajatuksesta, koska se liittyi turvallisuuteen päiväkodissa ja erityisesti siksi, että opinnäytetyön aihe tulisi olemaan työelämälähtöinen.

Tutustuimme turvallisuussuunnitelmaan liittyvään kirjallisuuteen ja kirjallisuuden avulla saimme selville, että eri lait määrittelevät hyvinkin pitkälti turvallisuussuunnitelman. Meidän tehtäväksi tuli sovittaa turvallisuussuunnitelma lain puitteissa Laukeelan päiväkotiin sopivaksi.

Opinnäytetyön aiheen selvitessä haimme tutkimuslupaa Urjalan kunnalta. Luvan saatamme aloitimme turvallisuussuunnitelman tekemisen ja saimme luvan tutustua päiväkotiin. Kävimme katsastamassa vasta valmistuneet tilat heinäkuussa 2010. Turvallisuussuunnitelmaa varten kävimme Laukeelan päiväkodissa havainnoimassa ympäristöä ja uudistuneita tiloja. Kiersimme ulko- ja sisätilat päiväkodin johtajan kanssa ja kirjasimme ylös työhömmme liittyviä tärkeitä seikkoja. Päiväkodissa tilat olivat hyvässä kunnossa ja tilaa tuntui olevan tarpeeksi erilaisiin toimintoihin ja leikkeihin. Myös piha-alueella oli joitakin uudistuksia. Lähdimme tekemään turvallisuussuunnitelmaa siten, että otimme ensin selvää, minkälainen päiväkotito on fyysisesti ja mitä päiväkotito sisältää kuten ryhmät, päiväkodin koko ja muita oleellisia asioita joita meidän tuli tietää. Täten saimme konkreettista ja päiväkotikohtaista tietoa osaksi turvallisuussuunnitelmaa.

Urkala on 5300 asukkaan kunta Etelä-Pirkanmaalla. Laukeelan päiväkotito sijaitsee Urjalan keskustassa. Laukeelan päiväkotito tehtiin tilojen saneeraus kesällä 2010.

Laukeelan päiväkodissa on 54 paikkaa. Päiväkodissa on yksi alle kolmevuotiaiden ryhmä ja kaksi 3-5-vuotiaiden ryhmää. Tarvittaessa järjestetään myös vuorohoitoa, perhehoitoa (lapsen univaikeudet, perheiden sosiaaliset vaikeudet, äidin uupumus

jne.) ja lastensuojelun avohuollon tukitoimia (päiväkodin johtajan tapaaminen 2010).

Koska teimme opinnäytetyönä tuotetta, turvallisuussuunnitelmaa, oli myös tärkeää olla yhteydessä tilaajan eli Laukeelan päiväkodin johtajan kanssa. Tarkistimme, millaisen turvallisuussuunnitelman Laukeelan päiväkodin haluaa, eli muotoilu ja asialistan järjestäminen haluttuun esitysjärjestykseen tuli laittaa kuntoon. Tapaamiset Laukeelan päiväkodin johtajan kanssa toivat paljon lisätietoa. Lisäksi oli hyvä selvittää, onko Urjalan kunnalla joitakin omia menettelytapoja turvallisuuden ylläpitoon ja kehittämiseen, sillä nekin saattavat vaikuttaa turvallisuussuunnitelman laatimiseen.

Perehdyimme tutustumisen jälkeen lisää kirjallisuuteen ja otimme ennen kaikkea selvää siitä, mitä turvallisuus on päivähoidossa. Tutkimuskysymyksiksi muodostui näin ollen:

- Mitkä tekijät määrittelevät päiväkodin turvallisuutta?
- Miten voidaan luoda turvallisuus suhteessa ympäristöön (päiväkotiin)?
- Miten edellä mainitut tekijät toteutuvat Laukeelan päiväkodissa?

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö, sillä teemme Laukeelan päiväkodille produktin eli tuotoksen joka on tässä tapauksessa kirjallinen turvallisuussuunnitelma. Produktilta vaaditaan toisenlaisia tekstillisiä ominaisuuksia kuin itse opinnäytetyön raportilta. Produktin tekstissä puhutellaan sen kohde- ja käyttöryhmää. (Vilka & Airaksinen 2003, 65)

Opinnäytetyön raporttiosuudessa pohdiskelemme, mitä turvallisuus on päivähoidossa ja mitä riskejä päiväkodissa voi ilmetä. Halusimme myös ottaa näkökulmaksi turvataitoskasvatuksen, jonka avulla aikuinen voi antaa keinoja siihen, että lapsi kokee olonsa turvallisiksi. Näiden avulla pystymme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme.

Lopuksi muodostamme opinnäytetyössämme kokonaisvaltaisen käsityksen turvallisuuden eri muodoista päiväkodissa. Johtopäätökset, uhat ja mahdollisuudet pohdimme ajatellen Laukeelan päiväkotia työntekijöiden vastausten pohjalta.

3 TURVALLISUUSUUNNITELMAN YDINASIAT

Turvallisuussuunnitelma on pelastussuunnitelmaa laajempi toimintasuunnitelma (Saarsalmi 2008, 22). Turvallisuussuunnittelun lähtökohtana on riskien arviointi päiväkodissa (Turvallisuussuunnitteluopas sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille 2005, 7). Turvallisuussuunnitelma kattaa suunnitelman omatoimisesta varautumisesta vaaratilanteisiin ja pelastustoimintaan normaaliolojen häiriötilanteita varten (Turvallisuussuunnitelma sosiaali- ja terveydenhuollon. 2005, 15). Tärkeää oli selvittää, mitkä ovat turvallisuuspuitteet: mitä pitää siis suojella ja millä tavoin. Tämän lisäksi piti selvittää, miten voidaan luoda turvallisuus suhteessa Laukeelan päiväkodin ympäristöön. Eli mitä asioita meidän piti ottaa huomioon juuri tämän päiväkodin kohdalla.

Päivähoidon turvallisuus on yksi päivähoiton laadun puitetekijöistä (Kekkonen 2000, 9-12). Päivähoito ei olisi laadukasta ilman turvallisuuden toteutumista. Turvallisuuden tulee toteutua kaikilla osa-alueilla. Kaikkia riskejä ei pystytä aina estämään, mutta riskejä voi minimoida eli varaudutaan riskeihin jotta vahingot olisivat mahdollisimman vähäiset. Lapsilla tulisi olla turvallinen ja luottavainen olo tullessaan päiväkotiin ja pelko ei saisi olla osana arkipäivää. Lapsilla on oikeus ”huolettomaan lapsuuteen”.

Turvallisuuden avulla pystytään keskittymään oleelliseen eli päivähoiton perustehtävän toteuttamiseen. Päivähoidon perustehtävä sisältää lasten kasvatuksen, hoidon ja opetuksen. Päivähoidossa tehdään myös yhteistyötä vanhempien kanssa sekä laajaa verkostotyötä erilaisten ammatillisten tahojen kanssa. (Koivunen 2009, 11) Lisäksi otimme selvää työntekijöiden huolen aiheet ja keinot, joilla lisätä lasten ja aikuisten turvallisuutta.

3.1 Lait

Otimme selvää, miltä osin laki säätelee turvallisuutta. Urjalassa turvallisuuden ylläpidossa noudatetaan lakien määräyksiä (Päiväkodin johtajan tapaaminen joulukuu

2010). Turvallisuussuunnitelmaa koskevat ainakin seuraavat lait: laki ja asetus lasten päivähoidosta (36/1973), työturvallisuuslaki (738/2002), laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta (44/2006), työterveyshuoltolaki (1383/2001), terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (23/2006), pelastuslaki (468/2003), valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (787/2003) ja lastensuojelulaki (417/2007). Nämä ovat mielestämme tärkeimmät lait laatiessa turvallisuussuunnitelmaa.

Lasten päivähoidosta annetun lain mukaan päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Lapselle tulee ottaa huomioon suotuista kasvuympäristö, jossa voidaan tarjota turvallisia ihmissuhteita ja lapsen kehitystä tukevaa toimintaa. Jotta tämä kaikki toteutuisi, tulee päiväkodissa työskennellä pätevää henkilökuntaa ja lasten määrä ei saa olla liian suuri suhteessa henkilökuntaan. (Saarsalmi 2008, 13)

Työturvallisuuslain ja työsuojelulain avulla ehkäistään ja torjutaan työstä ja työympäristöstä johtuvia työntekijöiden fyysisiä ja henkisiä terveyden haittoja. Työturvallisuuslain (2002, §) mukaan työnantajan tulee huolehtia työntekijöiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä ohjelman avulla. Turvallisuussuunnitelma tukee tällaista ohjelmaa. Työnantajan ja työntekijöiden edellytetään yhteistoiminnassa ylläpitävän ja parantavan työturvallisuutta toimintayksikössä. Työnantajan tulee järjestelmällisesti seurata työstä aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät. (Saarsalmi 2008, 15)

Terveydensuojelulain mukaan päivähoitotoimintaa ei saa harjoittaa sellaisissa tiloissa tai olosuhteissa, joissa voi aiheutua käyttäjille terveyshaitta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi melu, värinä, hajut, valo, mikrobit, pöly ja savu. (Saarsalmi 2008, 18–19) Päivähoidossa tulee siis kiinnittää huomio tiloihin, jossa lapset viettävät aikaa päivittäin. Myöskään henkilökunnan ei tule työskennellä terveyttä vaarantavissa tiloissa.

Päivähoidon turvallisuudessa pitää ottaa huomioon myös elintarvikkeiden käsittelyyn liittyvät terveysvaarat. Tällöin elintarvikealan toimijan on tunnettava nämä riskit ja laadittava oma valvontasuunnitelma jota pitää ajan tasalla. Elintarvikevalvontasuunnitelmassa määritellään tarkastusten sisältö, tarkastustiheys sekä miten näytteenotto ja

näytteen tutkiminen suoritetaan. (Saarsalmi 2008, 19–20)

Pelastuslakia sovelletaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisyyn ja pelastustoimintaan (Saarsalmi 2008, 20). Tähän ei meidän tarvinnut keskittyä, sillä saimme pelastussuunnitelman liitettyä päiväkodilta valmiiksi osaksi turvallisuussuunnitelmaa.

Pelkästään turvallisuussuunnitelma saattaa sisältää salassa pidettäviä henkilö- ja muita tietoja ja näiden suojelemiseksi on olemassa henkilötietolaki, yksityisyyden suojasta työelämässä annettu laki, arkistolaki ja sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annettu laki (Saarsalmi 2008, 23).

3.2 Turvallisuus

Lähdimme pohtimaan, millaista erilaista turvallisuutta on olemassa suhteessa päiväkotitoimintaan. Voidaan ottaa huomioon kolme erilaista tekijää: fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Kaikki voivat olla koetuksella päiväkotimaailmassa. Tarkastelemme sekä hoidossa oleviin lapsiin että henkilökuntaan liittyviä turvallisuuden muotoja.

3.2.1 Lasten fyysinen turvallisuus

Fyysisessä turvallisuudessa tulee ottaa huomioon mahdolliset vaara- ja vahinkotilanteet. Lapsi saattaa vahingoittaa itseään esimerkiksi karkaamalla päiväkodista tai puotoamalla jostakin korkealta. Lapset altistuvat vaara- ja vahinkotilanteille tavanomaisissa leikki- ja toimintatilanteissa sisä- ja ulkotiloissa. (Kekkonen 2000, 29–32) Fyysistä turvallisuutta voidaan tarkkailla muun muassa työsuojelulain, työturvallisuuslain ja terveydensuojelulain valossa. Fyysistä turvallisuutta käsitellään tässä opinnäytetyössä erityisesti riskejä tarkasteltaessa. Fyysinen turvallisuus on muutenkin ns. näkyvintä turvallisuutta ja siihen pystytään eniten vaikuttamaan.

3.2.2 Henkilökunnan fyysinen turvallisuus

Henkilökuntaan voi kohdistua samanlaisia fyysisiä riskejä kuin lapsiinkin. Työntekijä voi esimerkiksi työskennellessään pudota, liukastua tai joutua fyysisen väkivallan kohteeksi. Henkilökunnan työskentelyssä on myös tärkeää ergonomia, jolla ehkäistään työn kuormittavuutta ja ylläpidetään toimintakykyä. Ergonomiassa on tärkeää työasennot esimerkiksi lasta autettaessa. Tilat on usein suunniteltu lasten toimintaympäristöä varten, ja tällöin työntekijät joutuvat usein kumartumaan ja työskentelemään hankalissa asennoissa. Pieniä lapsia hoidettaessa myös nostelua tapahtuu paljon. (Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas 2001, 56-61) Sen lisäksi, että henkilökuntaan voi kohdistua fyysistä turvattomuutta, tulee myös muistaa että se vaikuttaa myös hoidossa oleviin lapsiin. Äkillisen tapaturman sattuessa tulee huolehtia siitä, että työntekijä saa ensiapua ja tarvittaessa voi lähteä esimerkiksi terveyskeskukseen. Äkillisessä tapaturmassa tulee huolehtia, että hoidossa oleville lapsille löytyy vielä muuta henkilökuntaa ja saadaa sijainen tarvittaessa.

3.2.3 Lasten psyykkinen turvallisuus

Psyykkisellä turvallisuudella tarkoitetaan lasten henkistä turvallisuutta. Uuden lapsen vastaanottaminen päiväkotiin sekä hoitosuhteen pysyvyys ovat tärkeitä psyykkisen turvallisuuden takaajia. Hoitosuhteen pysyvyys koostuu kolmesta eri tekijästä: lapsen oman hoitosuhteen jatkuvuudesta, hoitopaikassa työskentelevien aikuisten vaihtumattomuudesta sekä lapsiryhmän muiden lasten hoitosuhteiden pysyvyydestä. (Kekkonen 2000, 10, 47) Toisin sanoen lapsen turhaa siirtelyä ryhmästä toiseen tulisi välttää. Samalla olisi hyvä, jos henkilöstö pysyisi suurin piirtein samana. Naisvaltaisella alalla kuitenkin työntekijät jäävät usein äitiyslomalle. Tällöin otetaan työntekijöitä määräaikaisiin työsuhteisiin, ja työntekijöiden vaihtuvuus voi olla suurta.

Säännöllinen päivärytmi on osa lapsen turvallisuutta (Kekkonen 2000, 47). Tämä tulee ottaa huomioon erityisesti vuorohoidossa, jota on myös Laukeelan päiväkodissa tarvittaessa. Lasten hoitoaika voi vaihdella päivittäin, jolloin päivärytmin tärkeys korostuu. Vaikka hoitoajat vaihtelevat, lapsi pystyisi kuitenkin ennakoimaan, mitä ta-

pahtuu esimerkiksi ruokailun jälkeen. Lapsilla epäsäännölliset hoitoajat ilmenevät vaikeutena liittyä ryhmään ja toimintaan osallistumisen katkonaisuutena. Psykkinen turvattomuus ilmenee lapsissa levottomuutena, keskittymiskyvyttömyytenä, aikuisen läheisyyden tarpeena, aggressiivisena ja kiusaavana käyttäytymisenä sekä vaikeutena hyväksyä aikuisen asettamia rajoja. (Kekkonen 2000, 47)

3.2.4 Henkilökunnan psykkinen turvallisuus

Yleensä ottaen päivähoitoalalla työskentelevät työntekijät ovat motivoituneita työhönsä. Silti työntekijät kohtaavat työssään henkistä rasittuneisuutta. Suurimpia rasitteita ovat työn hallitsemattomuus ja kiire. Työn hallitsemattomuutta esiintyy esimerkiksi, kun ei tarkkaan tiedetä, miten kohdata esimerkiksi vanhempi, joka tulee hakemaan lasta päihtyneenä. Kiireen tuntua syntyy monista syistä: epäselvästä työnjaosta, työtaitojen ja osaamisen heikkoudesta, jäsentymättömistä tavoitteista, riittämättömästä henkilökunnasta, johtamisen vaikeuksista ja liian vähäisistä muista resursseista. (Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas 2001) Psykkistä turvallisuutta voidaan lisätä järjestämällä työnohjausta työpaikalla.

3.2.5 Lasten ja henkilökunnan sosiaalinen turvallisuus

Sosiaaliseen toimintaympäristöön kuuluu ryhmän sisäinen toiminta, ryhmän dynamiikka, tilassa olevien ihmisten välisiä suhteita ja vuorovaikutus. Päivähoidon sosiaaliseen toimintaympäristöön sisältyy kaikki, mitä lapset ja kasvattajat tekevät hoitopäivän aikana sisällä ja ulkona. Lasten hoitoon tulo- ja kotiinlähtötilanteissa myös lapsen tuoja ja hakija ovat osa sosiaalista ympäristöä. (Koivunen 2009, 183) Päiväkodissa sekä hoidossa olevat lapset että henkilökunta tarvitsevat ihmissuhteita, jossa tuntee olonsa turvallisiksi ja hyväksytyiksi. Ihmissuhteiden puuttuessa saattaa esiintyä kiusaamista. Lapsilla kiusaaminen ilmenee leikkien ulkopuolelle jättämisenä, lahjontana, fyysisenä väkivaltana, haukkumisena, ilkeinä kommentteina, vallankäyttönä ja juonitteluna. Työntekijöiden tehtävä on huolehtia, että jokainen lapsi pääsee leikkiryhmään mukaan ja ennaltaehkäisee kiusaamista ja tarvittaessa puuttuu siihen. (Kiusaaminen

on arkipäivää myös päiväkodissa 2010)

Henkilökunnassa voi myös ilmetä kiusaamista, jota kutsutaan työpaikkakiusaamiseksi. Työpaikkakiusaamisella tarkoitetaan pitkäaikaista ja toistuvaa vakavanlaatuista kielteistä käyttäytymistä, mikä vaarantaa työntekijän terveyden. Se ilmenee usein taroituksellisenä, jatkuvana ja järjestelmällisenä työntekijää alistavana toimintaa ja käyttäytymisenä. Työpaikkakiusaamiseksi luetaan esimerkiksi työntekijän yksityiselämän arvostelu tai jatkuva alistaminen, nöyryyttäminen ja syyllistäminen. (Epäasiallinen kohtelu, häirintä, työpaikkakiusaaminen - ohjeita henkilöstön edustajille 2006, 6) Työnantajan tehtävä on huolehtia työntekijöiden terveydentilasta (työsuojelulaki)

3.3 Riskit

Turvallisuussuunnitelmaa laatiessamme meidän tuli ottaa selvää, mitä erilaisia riskejä päiväkodissa voi olla ja ketä kohtaan ne kohdistuvat. Riski on sellaisen tapahtuman mahdollisuus, joka voi aiheuttaa tai josta voi välillisesti seurata henkilövahinkoja, toiminnan vaikeutumista tai taloudellista menetystä. Päivähoidon riskienhallintaan kuuluvat toimintaan kohdistuvien uhkien tunnistaminen, niihin varautuminen, niiltä suojautuminen sekä jo toteutuneiden vaaraa aiheuttavien tekijöiden poistaminen. Turvallisuutta tulee seurata ja kehittää säännöllisesti. Päivähoitotoiminnassa on seuraavia riskejä: henkilöriskit, toimintariskit, omaisuusriskit, tietoriskit ja muut riskit. (Saarsalmi 2008, 28–29) Erittelemme henkilöriskit lapsiin ja henkilöstöön kohdistuviin, sillä riskejä on tällä alueella eniten.

3.3.1 Lapsiin kohdistuvat henkilöriskit

Henkilöriskit kohdistuvat päiväkodissa olevien henkilöiden terveyteen, hyvinvointiin, fyysiseen ja psyykkiseen turvallisuuteen. Erityisesti hoidossa olevia lapsia pitää tarkkailla, sillä heillä on rajallinen kyky toimia ja tehdä havaintoja. Toisin sanoen riskit kohdistuvat eniten lapsiin. Lapsiin kohdistuvia riskejä on monia. Esimerkiksi lapsen hakeminen päiväkodista aiheuttaa riskin, ettei lasta luovuteta väärälle hakijalle tai

hakijalla ei ole oikeutta ottaa lapsi vaikka on lapsen vanhempi. (Saarsalmi 2008, 29–31)

Lapsi voi päivähoidon aikana loukata itsensä, jolloin tulee toimia tietynlaisesti tilanteesta riippuen. Esimerkiksi sairastunutta lasta ei voi jättää yksin, tulee tilata ambulanssi tarvittaessa ja asiasta tulee tiedottaa vanhemmille. (Saarsalmi 2008, 34) Ensipulaukkujen ja lääkekaapin tulee olla ajan tasalla. Ennaltaehkäisy on tärkeää tapaturmien välttämiseksi. Voidaan esimerkiksi suojata teräviä kulmia ja laittaa liukuesteitä mattojen alle (Saarsalmi 2008, 35).

Hygieniää tulee tarkastella, jotta välttyttäisiin infektioitaudeilta. Esimerkiksi lasten käsiin pesulla pystytään ennaltaehkäisemään infektioautien leviämistä (Sosiaali- ja terveysministeriö 2005, 17). Myös välineet, joiden parissa lapsi toimii päivittäin, tulee olla turvallisia. Välineissä, kuten leluissa, ei saa olla tukehtumisvaaraa, välineet eivät saa olla myrkyllisiä ja lelujen tulee olla puhtaita. (Saarsalmi 2008, 35)

Lasten ulkoiluun liittyy myös vaaroja, kuten lapsen katoaminen. Tällöin pitää olla tarpeeksi aikuisia valvomassa ulkoilua ja aitojen ja porttien tulee olla asialliset. Lapsen mahdolliseen katoamiseen tulee olla etsintäsuunnitelma. (Saarsalmi 2008, 39–40, 42) Teimme turvallisuussuunnitelmaan etsintäsuunnitelman, joka sisältää tarvikelistan, tarvittavat yhteystiedot ja toimintaohjeet.

Lapsella on oikeus koskemattomuuteen, ja henkilökunnan tulee tehdä lastensuojeluilmoitus, jos huomaa esimerkiksi lapsessa pahoinpitelyn merkkejä (Saarsalmi 2008, 45).

3.3.2 Työntekijöihin kohdistuvat henkilöriskit

Henkilöriskeihin lukeutuvat myös työntekijöihin kohdistuvat riskit. Tällaisia ovat esimerkiksi työntekijän sairastuminen tai tapaturma työpäivän aikana (Saarsalmi 2008, 48). Laukeelan päiväkotitoivoi meiltä toimintasuunnitelmaa vajaan henkilöstön työskentelyyn, eli kun työntekijä sairastuu ja miten tulee toimia jotta saa sijaisen tilal-

le. On tärkeää, että päivähoidon henkilöstölle on annettu koulutusta onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja toimimiseksi tyypillisimpiin onnettomuustapauksiin. Sairauskohtauksen sattuessa kyseessä on sairastuneen henkilön ohella myös turvallisuus hoidossa olevien lasten osalta. (Saarsalmi 2008, 48)

Työntekijöiden työoloja tulee tarkkailla säännöllisesti, kuten ergonomiaa ja työpaikkakiusaamista. Ergonomialla tarkoitetaan työasentoja. Päivähoitotyö on myös fyysisesti rasittavaa (Saarsalmi 2008, 49). Työasentoja täytyy tarkkailla ja työntekijän pitää oppia tekemään työtä oikeissa asennoissa jotta fyysisiltä rasituksilta välttyttäisiin. Fyysisen rasittavuuden lisäksi työ voi olla henkisesti raskasta. Työnantajan tehtävänä on seurata mahdollista työpaikkakiusaamista ja puututtava siihen.

Työntekijöiltä selvitetään rikostausta sekä tehdään huumausainetestaus ennen työhönottoa. (Saarsalmi 2008, 49, 51) Näin varmistetaan ammatillisuuden lisäksi, että työntekijä on sopiva lasten kanssa tehtävään työhön. Esimiehen tulee myös huolehtia siitä, että henkilöstössä ei ilmene päihdeongelmia (Saarsalmi 2008, 49).

3.3.3 Toimintariskit

Toimintariskeillä tarkoitetaan sitä, että toiminta häiriintyy esimerkiksi henkilöstön poissaolojen takia, jolloin tulee saada sijainen tai lapset sijoitetaan toiseen hoitopaikkaan. Henkilökuntaa tulee olla riittävästi suhteessa lapsimäärään. Lisäksi henkilökunnan täytyy täyttää henkilöstön kelpoisuusvaatimukset, eli henkilöstö on ammattitaitoista. (Saarsalmi 2008, 54–55)

Tukitoimintojen, kuten ruokahuollon tulee toimia. Esimerkiksi ruoan valmistumis- ja tarjoamisajankohdan välinen aika ei saisi ylittää kahta tuntia. Siivous suoritetaan sellaisina ajankohtina, jolloin tiloissa ei ole muuta toimintaa. Siivousvälineet tulee säilyttää lasten ulottumattomissa. (Saarsalmi 2008, 56–60)

Kiinteistön toiminta kuuluu myös osaksi turvallisuutta, kuten lämpötila, ilmastointi ja

äänenvoimakkuus. Kiinteistön toiminnan ollessa puutteellista, kuten se että äänen-voimakkuutta ei ole huomioitu sopivilla kiinteistön materiaaleilla jotka vaimentavat ääntä, voi aiheutua henkilökunnalle ja hoidossa oleville lapsille terveysriskejä. (Saarsalmi 2008, 61, 64)

Toimintaympäristön tulee olla esteetön esimerkiksi ambulanssin saapumiselle. Esteetömyyttä voi edesauttaa siten, että autoja ei pysäköidä ovien eteen. Esteetön kulkeminen pitää ottaa myös huomioon siinä tapauksessa, jos hoitoon tulee liikuntarajoitteinen lapsi. (Saarsalmi 2008, 70–71)

3.3.4 Omaisuusriskit

Omaisuusriskit lukeutuu päiväkodin tiloihin ja ympäristöön kohdistuviin riskeihin sekä lapsien ja henkilökunnan omaisuuteen kohdistuviin riskeihin (Saarsalmi 2008, 75). Esimerkiksi ulkopuoliset tekijät saattavat aiheuttaa vahinkoa päiväkodin tiloille tai henkilökunnan omaisuutta varastetaan. Päivähoidon toimintaa ei välttämättä voida suorittaa tavanomaisesti omaisuusriskien sattuessa. Esimerkiksi lapsia ei voi viedä ulkoilemaan päiväkodin pihalle jos pihalla on rikottu jotakin ja ympäristö on rikkomisen takia vaarallinen lapsille.

3.3.5 Tietoriskit ja muut riskit

Tietoriskit ovat sellaisia, että esimerkiksi joku ulkopuolinen saa tietää lapsesta henkilökohtaisia asioita. Tällöin lapsen kohdistuvia tietoja tulee säilyttää lukollisessa kaapissa. (Saarsalmi 2008, 84–85) Työntekijöillä on vaitiolovelvollisuus, jotta lasten, työntekijöiden tai päiväkodissa tapahtuvien asioiden tietoja ei leviäisi asianosattomien käsiin. Muita riskejä ovat mm. palvelun tuottamiseen liittyviä laatu- ja vastuuriskejä (Saarsalmi 2008, 87).

3.4 Turvallisuussuunnitelman laatiminen

Tutkimme, miltä osin laki säätelee turvallisuutta. Lisäksi tarkastelimme, mitä turvallisuus on ja mitä riskejä on olemassa suhteessa päivähoiton toimintaan. Tutustuimme turvallisuussuunnitelmaan ja päivähoitoon liittyvään kirjallisuuteen ja otimme ylös tärkeät huomiot. Tämän jälkeen pystyimme laatimaan turvallisuussuunnitelmaa huomioiden Laukeelan päiväkodin toiveet. Tärkeimpiä asioita, joita kirjasimme turvallisuussuunnitelmaan, ovat yhteystiedot sekä toimintasuunnitelmat toimintoihin, joissa voi useimmin ilmetä riskitekijöitä. Listasimme toimintasuunnitelmia eri riskien eli henkilöriskien, toimintariskien, omaisuusriskien, tietoriskien ja muiden riskien kautta. Tärkeää oli huomioida se, että turvallisuussuunnitelma tehdään tietylle päiväkodille, joten päiväkodin omakohtaiset esteet ja mahdollisuudet tuli huomioida.

Oleellisinta oli, että meiltä ei jäisi turvallisuussuunnitelmaa tehdessä mitään tärkeää seikkaa huomioimatta. Täten pidimme yhteyttä Laukeelan päiväkodin johtajaan useasti ja tarkastimme ajoittain että turvallisuussuunnitelma pysyisi halutussa muodossa. Saimme selville, että Urjalan kunnalla ei ole muita omia menettelytapoja turvallisuuden ylläpitämiseen kuin että lakia noudatetaan.

Teimme turvallisuussuunnitelman siten, että siihen on helppo lisätä kohdat joita emme itse pysty täyttämään. Tällaisia asioita on muun muassa lasten henkilökohtaiset tiedot. Eettisistä ja laillisista syistä meille ei luovuteta lasten tai henkilökunnan henkilökohtaisia tietoja.

4 TURVATAITOKASVATUS

Turvataitokasvatuksella tarkoitetaan lasten omien voimavarojen ja selviytymiskeinojen laaja-alaista vahvistamista. Sillä pyritään edistämään lasten itsearvostusta ja itsetuottamusta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä hyviä kaverisuhteita. Lisäksi turvataitokasvatuksella vahvistetaan lasten omia taitoja puolustaa itseään ja pitää huolta rajoistaan kiusaamisen, väkivallan, houkuttelun ja ahdistelun tilanteissa. Turvataitokasvatuksen avulla pyritään ehkäisemään lapsiin kohdistuvaa kaltoinkohtelua ja väkivaltaa. Huolissaan olevia lapsia ohjataan kääntymään turvallisen aikuisen puoleen, joten vastuu lasten turvallisuudesta on aikuisilla.

4.1 Turvataitokasvatuksen kehittyminen

Turvataitokasvatus on kehittynyt Suomessa vuonna 1991. Kotkassa paljastui suuri lasten ja nuorten hyväksikäyttörinki. Ringin paljastuessa alettiin miettiä erilaisia keinoja, millä voitaisiin ennaltaehkäistä tällaisia tilanteita tulevaisuudessa. Ongelmaa ratkaisemaan perustettiin työryhmä, jonka tehtäväksi annettiin etsiä keinoja välttää lapsia ja nuoria joutumasta kasvua ja kehitystä vaarantaviin tilanteisiin. Työryhmän työn tuloksena alkoi kehittyä turvataitokasvatuksen malli ja siihen liittyvät materiaalit. (Lajunen, Andell, Jalava, Kemppainen, Pakkanen & Ylenius-Lehtonen 2007, 15) Työryhmä käytti mallinsa pohjana suomalaisen Aila Juvosen kehittämää Skidikantti-ohjelmaa ja tutustui englantilaisiin Kidscape- ja Teenscape- malleihin. (Lajunen ym. 2007, 15.)

2000-luvun alussa turvataitokasvatus alkoi kehittyä koko Suomessa. Kotkan lisäksi mukaan liittyivät Turku, Helsinki ja Jyväskylä. Kaupunkien lisääntyessä kasvoi myös työryhmän ammattilaisten määrä. Ryhmässä oli paljon ammattitaitoa, joten ryhmänjäsenten päättivät kehittää toimintamalleja oppimateriaaleja, joiden avulla pyrittiin lisäämään turvataitokasvatusta. Materiaalit suunnattiin erityisesti päivähoiton ja koulujen ammattilaisille. (Lajunen ym. 2007, 15–16)

4.2 Turvataitokasvatuksen näkökulmat

Turvataitokasvatuksella on kolme keskeistä näkökulmaa: lapsi-, perhe- ja yhteisönäkökulma. Näiden näkökulmien perustella tärkeimmäksi turvataitokasvatuksen tarkoitukseksi on kehittynyt lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytyö. (Lajunen 2002–2003, 4.)

Lapsi on oman elämänsä subjekti. Lapsinäkökulman lisäksi turvataitokasvatuksen pohjalla on lapsilähtöisyys. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsi on suojaa ja hoivaa tarvitseva, mutta kuitenkin luova, aktiivinen ja sosiaalisesti taitava vuorovaikutuksen osapuoli. Lapsinäkökulmassa pyritään välttämään lasten holhoamista tai kohteellistamista. Lapset tulisikin tunnustaa oman elämänsä asiantuntijoiksi. (Lajunen ym. 2007, 34)

Turvataitokasvatuksessa aikuisen ei tulisi määrätä aiheita, joista keskustellaan ja nostetaan esiin. Aikuisten tulisikin kuunnella lasta ja hänen ajatuksiaan. Lapsi tunnustetaan oman elämänsä asiantuntijaksi silloin, kun puheeksi otettavat asiat kootaan yhteen lapselta itseltään. Eli turvataitokasvatuksessa pyritään siihen, että tutkitaan lapsen kanssa yhdessä hänen itsensä määrittelemiä huolenaiheita. Toiminnassa näille lapsen esiin ottamille aiheille etsitään vaihtoehtoisia selviytymiskeinoja. Aikuisen on erittäin tärkeää muistaa, ettei pelottele tai anna pelkästään ohjeita lapselle. Tarkoituksena on aktivoida lapsen omat ajatukset ja toimintavalmiudet. (Perhehoito 5/2004, 18–19)

Turvataitokasvatuksessa perhenäkökulma nähdään erittäin tärkeänä osana, koska lapsi elää yhtäaikaaisesti kodin ja tässä tapauksessa päiväkodin vaikutuspiirissä. Lapsen elämässä olevien ihmisten tuleekin tehdä jatkuvaa yhteistyötä. Keinoja, joilla yhteistyötä pystytään pitämään yllä, on erilaisia. Jokainen taho voi kokemusten ja palautteen avulla päättää sen mitä he toteuttavat. Lapsen vanhempia voidaan esimerkiksi tiedottaa kirjallisten tiedotteiden avulla. Vanhempien mielipiteet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa. Keskustelutilaisuuksien ja vanhempain iltojen avulla vanhemmat saavat vertaistukea muilta vanhemmilta, jolloin he voivat ilmaista omat mielipiteensä ja toiveensa liittyen lapsensa päivittäisiin toimintoihin. (Lajunen ym. 2007, 32–33)

Turvataitokasvatus on parhaimmillaan silloin, kun se toteutuu yhteisöllisesti ja yhteisön kaikissa lapsiryhmissä. Yhteisönäkökulma pohjalla on ajatus, että yhteisöllisyys on välittämistä ja välittäminen puolestaan luo turvallisuutta. Lapsen ja aikuisten välistä turvallisuutta lisäävät yhteiset sopimukset, selkeät rajat, lapsen osallistumisen mahdollisuus ja luottamukselliset suhteet. (Lajunen ym. 2007, 33.)

Koko yhteiskunnalla ja lasta ympäröivällä yhteisöllä on vastuu lapsen turvallisuuden lisäämisestä. (Lajunen 2002–2003, 4.) Vastuu tässä asiassa ei pelkästään ole lapsella tai yksittäisellä perheellä. Yhteisöllisyyden yksi osa-alue onkin moniammatillinen työ. Tällä tarkoitetaan paikallisten työntekijöiden verkkoa, jotka voivat rakentaa toimintatapoja ja ohjelmia lasten muuttuviin tarpeisiin. Näiden kehittämishankkeiden takana on tasa-arvoisuus ja verkkoon kuuluvien ihmisten osaamisen hyödyntäminen. (Lajunen 2002–2003, 15.) Yhteisönäkökulman keskeinen ajatus on yhteisöasiantuntijuus. Yhteistyössä toimiminen ja alueellisena hankkeena turvataitokasvatus kokoaa voimavarat yhteen lasten ja perheiden parhaaksi. (Lajunen ym. 2007, 33.)

4.3 Turvataitokasvatus lapsen näkökulmasta

Turvataitokasvatuksessa lapsen kanssa yhdessä pyritään löytämään vaihtoehtoisia toimintoja kiperiin tilanteisiin, tutkitaan lapsen havaintoja ja kokemuksia. Turvataitokasvatuksella ei pelkästään tarkoiteta toimintaohjeiden antamista tai niiden opettamista. Turvataitokasvatus käydään lapsen kanssa konkreettisemmin läpi, jotta lapsella on sekä taitoja että valmiuksia olla joutumatta tilanteisiin, joissa lapsen tai nuoren turvallisuus on vaarassa. (Lajunen ym. 2007, 14–15)

Tulee kuitenkin muistaa, että turvataitokasvatus on paljon enemmän kuin pelkkää toimintaohjeiden antamista. Lasten kohtaamat väkivallan ja hyväksikäytön tilanteet ovat moninaisia. Tästä johtuen onkin hyvin vaikea ohjeistaa lasta toimimaan tietyllä tavalla. (Lajunen ym. 2007, 29.)

Turvataitokasvatuksessa korostetaan lapsen omien voimavarojen, selviytymiskeinojen ja turvallisuuden tunteen vahvistamista. Pyrkimyksenä on myös rohkaista lapsia puhumaan mahdollisista huolistaan luotettavalle henkilölle. (Lajunen ym. 2007, 29–30) Lisäksi turvataitokasvatuksen avulla pyritään opettamaan lapsia tunnistamaan oikea ja väärä kosketus. Lapsella on oikeus määrätä miten aikuinen koskee häneen. (Lajunen ym. 2007, 154)

Turvataitokasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen itsetuntemusta. Dunderfeltin (2006) mukaan itsetuntemusta voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäiseksi itsetuntemuksella tarkoitetaan oman psyykkisen toiminnan ymmärtämistä. Jokaisen on itse hahmotettava oma ”sisäinen koneistonsa”, jonka avulla ihminen pystyy toimimaan. Mikä ennen on toiminut itsestään, (esim. ilon ja surun tunteet, sisäinen mutina, loogiset tai epäloogiset ajatukset, mielikuvat, unet, halut, ideat ja oivallukset) niin nyt sitä aletaan itsetuntemusta tavoiteltaessa pikku hiljaa havainnoida, ymmärtämään ja tietoisesti ohjaamaan. (Dunderfelt. 2006, 18.)

Toinen itsetuntemuksen tehtävä on syventää oman elämän merkitystä, vastata tai ainakin tutkia vastauksia eri kysymyksiin, kuten ”Kuka minä olen?”, ”Miksi olen olemassa?” tai ”Mitä minulle tapahtuu kuoleman jälkeen?”. Tätä työtä voidaan kutsua henkiseksi työksi tai henkisyyden etsimiseksi. Tähän liittyy oman psyykkisen toiminnan tuntemista, mutta myös ihmisen ydinolemuksen, sisäisen minän ja elämän tarkoituksellisuuden selvittämistä. (Dunderfelt. 2006, 18–19) Nämä ovat vaikeita asioita lapsille, mutta oppiminen ja halu ymmärtää alkavat jo pienestä pitäen.

Turvataitokasvatuksen avulla lisätään lapsen itsetuntoa. Itseluottamus ja itsevarmuus ovat määritelmiltään hyvin lähellä toisiaan. Itsevarma ja itseensä luottava ihminen uskaltaa ottaa haasteita vastaan ja asettaa itselleen vaatimuksia. Lisäksi ihminen ei jää katumaan mahdollisia huonoja ratkaisuja vaan pääsee niistä yli. Itsevarma ihminen uskoo tekemiensä ratkaisujen avulla voivansa vaikuttaa elämäänsä. (Keltikangas-Järvinen. 2006, 18)

Lisäksi lapsi, jolla on hyvä itsetunto, suhtautuu luottavaisesti itseensä, ympäristöönsä ja tulevaisuuteen. Hyvän itsetunnon avulla lapsi saa ”luvan” olla oma itsensä, leikkiä

rauhassa, olla omaa mieltä ja kuunnella toistenkin mielipiteitä. Myöhemmällä iällä nämä seikat auttavat nuorta keskittymään omiin tavoitteisiin ja opiskeluun. Lapsen ollessa tasapainossa itsensä kanssa, hänellä ei ole tarvetta alistaa muita. Lapsella on aikaa odottaa omaa vuoroaan eikä lasten välille synny niin helposti kiusaa ja kinaa. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen. 2008, 15)

Itsetuntoa kutsutaankin perusrungoksi, joka kannattelee ihmistä elämän hyvinä ja huonoina hetkinä. Itsetunnon ravitseminen ja rakentaminen ovatkin ensisijaisen tärkeää, koska toimivan itsetunnon avulla ihminen edistää kasvuaan tasapainoiseksi ihmiseksi. Lapsen kasvaessa hänen minäkuvansa kehittyy ja muovautuu. Oikeita asioita tukemalla, jokaisesta lapsesta voi kasvaa itseään arvostava, itsensä kanssa pärjäävä ja tyytyväinen ihminen. (Cacciatore ym. 2008, 8.)

Turvataitokasvatuksen avulla halutaan lisätä lapsen ja nuoren itsearvostusta. (Lajunen ym. 2007, 200.) Itsearvostuksen avulla ihminen osaa pitää kiinni oikeiksi katsomistaan päämääristä vaikka olisi elämässään hankalassakin tilanteessa. Itsearvostuksen omaava ihminen osaa arvostaa omia suorituksiaan, pitää kiinni omista oikeuksistaan ja puolustaa itseään tarvittaessa esim. mahdollisilta loukkauksilta. (Keltikangas-Järvinen 2006, 18.)

Turvataitokasvatuksen yhtenä tarkoituksena on lisätä lapsen tunnetaitoja. (Lajunen ym. 2007, 200) Tunnetaidolla tarkoitetaan lapsen kykyä tunnistaa omat tunteensa. Kun lapsi tunnistaa omia tunteitaan ja omistaa hyvän itsetunnon, osaa lapsi tunnistaa myös vaikeampia tunteita. Näitä tunteita voivat olla hämmentävät, pelottavat ja turvallisuutta uhkaavat tunteet. Lapsi uskoo voivansa vaikuttaa siihen mitä tapahtuu, kun hän luottaa itseensä ja tunteiden tunnistamisen taitoon. (Lajunen ym. 2007, 29.)

Lisäksi turvataitokasvatuksen avulla vahvistetaan lasten vuorovaikutustaitoja sekä hyviä kaverisuhteita. Myönteinen vuorovaikutus on hyväksyvää ja avointa. Ongelmat pyritään ratkaisemaan siten, että kaikki osapuolet olisivat tyytyväisiä tehtyihin ratkaisuihin. Hyvien vuorovaikutustaitojen avulla lapsesta kehittyy tasapainoinen, itsensä ja muiden kanssa toimeen tuleva ihminen. Tähän voidaan päästä siten, että lapsi oppii kuuntelemaan toisia ja ilmaisemaan itseään aidosti. (Jarasto & Sinervo. 1997, 138)

Hyvien kaverisuhteiden avulla lapsi tuntee kuuluvansa ryhmään, jossa hänet hyväksytään. Lapset yrittävät olla samanlaisia kuin muut. Hyvät kaverisuhteet ja sitä kautta alkanut ystävyys kehittävät lapsessa empatiaa ja sosiaalista toisen ymmärtämistä. Ystävyyssuhteissa lapsi voi elää toisen kärsimystä ja toisaalta yhteinen ilo on kaksinkertainen ilo. (Arajärvi. 1988, 33.)

4.4 Turvataitokasvatus aikuisten näkökulmasta

Turvataitokasvatuksen tavoitteena on lisätä lasten kanssa työskentelevien aikuisten tietoisuutta lasten turvallisuutta uhkaavista tekijöistä. Lisäksi turvataitokasvatuksessa painotetaan aikuisen roolia lasten omien ajatusten kuuntelijana. Lasten kanssa työskentelevien on hyvä saada valmiuksia antaa turvataitokasvatusta lapsille ja heidän vanhemmilleen. Vanhempien kanssa käytyjen keskustelujen avulla pyritään lisäämään heidän tietoisuuttaan lapsen turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Turvataitokasvatuksen tavoitteena on myös lisätä valmiuksia toimia sellaisissa tilanteissa, joissa aikuisille on herännyt huoli lapsen turvallisuudesta. Lisäksi turvataitokasvatus antaa valmiuksia toimia moniammatillisessa yhteistyössä eri tahojen kanssa. (Lajunen ym. 2007, 202)

Lasten vanhempien näkökulmasta turvataitokasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen itsearvostusta ja sosiaalisia taitoja. Lisäksi vanhemmille kerrotaan lapsen turvallisuutta uhkaavista tekijöistä ja tilanteista. Näiden edellä mainittujen seikkojen lisäksi turvataitokasvatuksen avulla pyritään parantamaan lapsen ja vanhempien suhdetta niin, että heidän suhteensa olisi vahvempi ja vanhemmilla olisi enemmän herkkyyttä kuunnella lasta. vanhemmille voidaan antaa ohjeita, joiden avulla he voivat opettaa lapselleen turvataitokasvatusta myös kotiolosuhteissa. (Lajunen ym. 2007, 201.)

4.5 Turvataitokasvatuksen toteuttamisajatus

Kaikista tärkein asia on se, että turvataitokasvatusta toteuttaa lapsen kanssa sellainen henkilö, joka on lapselle tuttu ja turvallinen. (Lajunen ym. 2007, 29.) Turvataitokasvatusta voidaan toteuttaa yksittäisen perheen tai lapsen kanssa tai yhteisöllisesti ver-

kottuen. Turvataitokasvatusta voi toteuttaa siihen suunnitellun oppimateriaalin avulla tai ohjeita soveltaen tilanteeseen sopivaksi. (Perhehoito 5/2004, 18) Oppimateriaalit ovat lapsilähtöisiä ja yhteistoiminnallisia. Näillä tarkoitetaan sitä, että lasten kanssa yhdessä pohditaan, tutkitaan ja etsitään ratkaisuja keskustellen, leikkien, piirtäen ja puuhaillen. Materiaalit sisältävät kolme toisiinsa liittyvää aihekokonaisuutta. Aihekokonaisuuksien sisällöt käsittelevät lapsen vahvuuksia ja epäonnistumisia, tunteita, turvassa olemista ja turvattomuutta sekä ystävyyttä ja kaveruutta. Lisäksi materiaaleissa käsitellään huolenpitoa ja turvallisia aikuisia, turvaohjeita, ristiriitojen ratkaisemista, kiusaamista ja sen ehkäisyä, erilaisia kosketuksia, hämmentäviä kokemuksia ja turvallisuutta uhkaavista tilanteista selviytymistä. (Lajunen 2007, 14, 39.) Oppimateriaaleja voidaan käyttää soveltaen eri paikoissa esim. koulussa, päiväkodissa, hoitolaitoksissa, vapaa-ajan nuorisotyössä tai seurakunnan lapsityössä. (Perhehoito 5/2004, 18)

5 YHTEENVETO

5.1 Turvallisuuden toteutuminen

Tärkeää on, että on olemassa turvallisuussuunnitelma, jossa ovat tärkeimmät toimintasuunnitelmat riskien varalle. Lisäksi turvallisuussuunnitelmaa tulee päivittää vuosittain, jotta suunnitelmat pysyvät ajan tasalla. Päiväkodissa tulee tunnistaa suurimmat riskit, joihin osataan varautua. Uskomme, että henkilökunnan ammatillisuuden avulla pystytään päiväkodissa huolehtimaan turvallisuudesta ainakin ensisijaisesti. Kuitenkin on hyvä olla olemassa turvallisuussuunnitelma, jossa on yhtenevät ohjeet ja toimintamallit kiperimpien tapauksien hoitamiseksi. Siksi koemme tärkeänä, että jokaisen työntekijän tulee perehtyä turvallisuussuunnitelmaan. Perehtyminen on ennen kaikkea tärkeää, sillä erilaisiin turvallisuutta uhkaaviin tilanteisiin tulee tietää jo ennakolta toimintamallit, jotta välttyttäisiin suuremmilta vahingoilta. Joskus voi olla myöhäistä lukea vasta tilanteen osuessa kohdalle turvallisuussuunnitelmasta, että mitä siellä lukeekaan. Lisäksi sijaisena toimivan työntekijän tulee yleensä saada tieto nopeasti ja haluammekin yhdessä Laukeelan päiväkodin kanssa, että turvallisuussuunnitelma olisi helposti luettavissa.

On hyvä muistaa, että lasta ei voi täysin suojella leikkiympäristönsä tapaturmariskeiltä, sillä leikkiympäristön tulee kuitenkin tarjota myös kehittymisen ja oppimisen haasteita (Kekkonen 2000, 46). Turvallisuus ei saa kuitenkaan näivettää lapsen kasvuympäristöä (Moilanen 2004). Ei olisi lapsen oikeuksien mukaista olla päiväkodissa, jossa olisi kaikki turvallisuus taattu mutta lapsella ei olisi mahdollisuutta kehittyä ja oppia.

Turvallisuus päivähoidossa ei ole yksiselitteinen. Fyysinen turvallisuus on helpoiten havaittavissa ja siihen on helpointa puuttua. Turvallisuussuunnitelmassa keskitytään fyysiseen turvallisuuteen eniten, sillä fyysiset riskit ovat helpoimmin tunnistettavissa ja luetettavissa. Päivähoidossa voi sen sijaan myös psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus olla uhattuna. Näitä sivutaan turvallisuussuunnitelmassa, mutta psyykkisestä ja

sosiaalisesta turvallisuudesta on vaikeampi tehdä ns. toimintasuunnitelmia itse turvallisuussuunnitelmaan. Lähinnä turvallisuussuunnitelmassa mainitaan, että niihin tulee puuttua, mutta on vaikea kuvailla selvää menetelmää miten psyykkiseen ja sosiaaliseen turvattomuuteen reagoidaan. Turvallisuussuunnitelma ei siis riitä pelkästään takaamaan kaikkea turvallisuutta päiväkodissa. Turvallisuussuunnitelmaa ei tule vähätellä, sillä se on tärkeä tietyissä tilanteissa. Kuitenkin kokonaisvaltaisen turvallisuuden takaamiseksi tulee turvallisuuteen paneutua muillakin keinoin.

Turvataitokasvatuksen avulla vahvistetaan lasten omia taitoja ja kykyjä suojella itseään. Lisäksi sen avulla vahvistetaan lasten yhteisöjen turvallisuutta ja yhteisöjen välisiä yhteistyötä. (Lajunen ym. 2007, 29–30) Mielestämme turvataitokasvatusta tulisi hyödyntää enemmän päivähoidossa. Ryhmäkoot ovat nykyään päiväkodeissa suuria, joten aikuiset eivät välttämättä pysty havainnoimaan kaikkia mahdollisia riskitekijöitä. Turvataitokasvatus voisi mielestämme olla keino, jonka avulla itse lapsetkin pystyisivät kertomaan huolenaiheistaan, turvattomuudesta tai muista askarruttavista asioista. Lapsilla on oikeus tulla kuulluksi. Päiväkodissa tulisi olla mahdollisuuksia lasten kertoa ajatuksiaan ja aikuisen tulisi myös antaa mahdollisuus jutun kerronnalle. On myös tärkeää, että aikuinen myös kuuntelisi aidosti mitä lapsella on sanottavaa.

Omien kokemustemme perusteella turvattomuutta kokeva lapsi tuo turvattomuuden tunteensa esille. Tässä vaiheessa kysytäänkin työntekijöiltä ammattitaitoa kohdata nämä lapsen tuntemukset. Turvattomuutta kokeva lapsi ei ole oma itsensä, jolloin käyttäytyminen saattaa aiheuttaa levottomuutta koko ryhmässä ja jopa aikuisissa.

5.2 Uhat

Turvallisuussuunnitelmassa on vaikea huomioida psyykkisiä ja ennen kaikkea sosiaalisia uhkia. Fyysisiä puutteita on helpompi havaita ja niitä on helpompi muuttaa parempaan suuntaan. Yksi keino on kuitenkin toteuttaa turvataitokasvatusta, jonka avulla lapset voivat saada välineitä ilmaista tuntemuksiaan. Työntekijöitä ajatellen työnohjaus on keino selvittää psyykkisiä ja sosiaalisia uhkia. Työnantajan tehtävä on seurata myös psyykkisiä ja sosiaalisia uhkia, kuten työpaikkakiusaamista ja puuttua siihen.

Turvallisuuden uhkana voi olla, että turvallisuussuunnitelmaan ei perehdytä eikä sitä päivitetä tarpeeksi usein. Ammattitaitoisten työntekijöiden puuttuminen voi olla uhkana päiväkodin turvallisuudelle, sillä uskomme, että ammattitaitoiset työntekijät osaavat ottaa paremmin huomioon mahdolliset riskitekijät. Urjala on kuntana ikärakenteeltaan iäkästä (neljäsosa yli 65-vuotiaita) ja Urjalan väkiluku on tasaisesti laskenut viime vuosina (Perustietoa Urjalasta 2010). Täten voi olla, että pätevää henkilökuntaa on vaikea saada, jonka myös Laukeelan päiväkodin johtaja on meille kertonut.

Uhkana voi myös olla, että turvallisuussuunnitelmaa ei noudateta, jolloin laiminlyödään turvallisuutta. Laiminlyöntiä voi tapahtua työntekijöillä vahingossa, mutta joskus se voi olla myös tarkoituksenmukaista; mennään siitä mistä aita on matalin.

Otimme selvää Laukeelan päiväkodin ryhmiltä sähköpostitse turvallisuuteen liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Saimme vastaukset kaikilta kolmelta ryhmältä ja jokainen ryhmä vastasi lähes kaikkiin kysymyksiin. Ainoastaan ”Mitä muuta haluaisit sanoa turvallisuudesta” -kysymykseen ei vastannut kuin yksi ryhmä.

Pyysimme Laukeelan päiväkodin työntekijöitä vastaamaan kysymykseen, mikä heidän mielestään on uhkana lapsille päiväkodissa. Saamien vastauksien perusteella suurimmaksi huolenaiheeksi nousivat portit ja niiden lukitus sekä aidat, joille pystyy kiipeämään varsinkin talvella, johtuen runsaasta lumen määrästä. Lisäksi vastauksissa oltiin huolissaan ulkoalueen avaruudesta. Aurinko pääsee kesällä porottamaan, koska puut eivät tee pihalle varjoja. Sisätiloissa vaaraa ovat aiheuttaneet terävät kulmat ja joskus on jopa hylly pudonnut seinältä. Yhdessä ryhmässä nostettiin esille vaaratilanteeksi toisten lasten käyttäytyminen. Lapsi saattaa heitellä tavaroita, purra tai lyödä. Tällainen käytös sitoo aina yhden työntekijän, jolloin muu ryhmä jää kahden aikuisen vastuulle. On sanomattakin selvää, että vaaratilanteet lisääntyvät, kun ryhmässä tavaltaan on yksi aikuinen vähemmän.

On mielenkiintoista, että vain yhdessä ryhmässä nostettiin vaaratekijäksi muiden lasten käyttäytyminen. Fakta on, ettei aikuinen aina voi olla estämässä mahdollista vahingontekoa. Työntekijöiden onkin pyrittävä ennaltaehkäisemään tilanteet, joissa mahdollinen toisen lapsen satuttaminen tapahtuu. Ryhmäkoot ovat isoja, joten voisi kuvitella, että muissakin ryhmissä saattaisi olla samaa ongelmaa. Saattaa myös olla,

että vastaajat ovat miettineet pelkästään fyysistä ympäristöä. Fyysisen ympäristön aiheuttamiin uhkiin pystyy mielestämme aikuinen paremmin puuttumaan. On totta, että porttien lukitukset tulee olla kunnossa kuin myös aitojen tulee olla tarpeeksi korkeat. Talvella valvonnan täytyy olla tehokkaampaa, etteivät lapset kiipeä aidan yli.

Toinen kysymyksemme oli, että mitä uhkia työntekijöiden mielestä heihin kohdistuu Laukeelan päiväkodissa. Jokaisesta ryhmästä nousi esille huono ergonomia. Aikuinen joutuu työskentelemään lapsen tasolla ja nostoja tulee paljon (erityisesti pienten ryhmässä). Samassa ryhmässä, missä lapsen häiriökäyttäytymistä pidettiin uhkana toisille lapsille, olivat he myös sitä mieltä, että se on uhka myös työntekijöille. Korkea melutaso ja jatkuva kiire aiheuttavat työntekijöiden mielestä uhan heille. Myös se, että kaikille lapsille ei saada riittävää leikkitilaa ryhmässä, jolloin lapset leikkivät käytävillä ja kulkureiteillä. Tämä seikka on uhka myös lapsille.

Ergonomia-asiaa voisi helpottaa hyvällä neuvonnalla ja opetuksella, jolloin työtavat olisivat oikeat. Säästytäisiin ”turhilta” vammoilta ja vaaratekijöiltä. Kuitenkin on mahdotonta, että työntekijöillä olisi isot tuolit, koska silloin työntekijät olisivat luonnottoman korkealla verrattuna lapsiin. Päiväkodin tasot, pöydät ym. on suunniteltu enemmän lapsen tarpeisiin kuin aikuisen. Lapsesta aiheutuvat vaaratilanteet on vaikea ennaltaehkäistä. Työntekijöiden tuleekin tiedostaa etukäteen missä tilanteissa on suurin mahdollisuus sille, että esimerkiksi lapsi heittää jollain tai puree. Työntekijöiden tuleekin pitää koko ajan mielessään, että mitä vaan voi tapahtua ja varautua ottamaan vastaan rajun tunteen purkaus.

Melu nousee aina, kun lapsia on ryhmässä paljon. Lapset on hyvä jakaa leikkiryhmiin, jos vain suinkin mahdollista, meluhaittojen pienentämiseksi. Kiire on aina läsnä, joka olisi hyvä saada vähenemään. Valitettavasti se ei taida olla muilla keinoilla mahdollista kuin ryhmän aikuisia lisäämällä. Tätä helpotusta tuskin on tulossa, koska kaikki ryhmät ovat täysi ja aikuisia ei olla lisäämässä ryhmiin. Kiireessä saattaa jäädä jokin tärkeä asia huomioimatta, jolloin vaarassa saattaa olla työntekijä tai joku toinen lapsi. Positiivista näissä vastauksissa oli, etteivät työntekijät koe uhaksi esimerkiksi lasten vanhempia tai muita mahdollisia aikuisia.

Viimeisenä uhka - kysymyksenä työntekijät kertoivat näkemyksiään siitä, mitä turvallisuuteen liittyvää heidän mielestään tulisi parantaa Laukeelan päiväkodissa. Esille kyselystä nousivat ulkotilojen portit ja aidat, joihin haluttiin parannusta. Muita esille nousseita seikkoja olivat piha-alueen puuttomuus, työtapojen (työasentojen) opettelu ammattilasiensa ohjeistamana ja iltapäivisin ulkovalvonta (liian vähän aikuisia valvomassa).

Mielestämme huolestuttavin seikka joka näistä vastauksista nousee esiin, on liian vähäinen ulkovalvonta iltapäivisin. Työntekijää kohden saa olla seitsemän 3-5-vuotiaasta lasta tai neljä alle 3-vuotiaasta lasta. Nämä suhdeluvut eivät saa ylittyä. Päiväkotit voisit itse päättää lisätyöntekijöistä, jos työntekijät ovat sitä mieltä. Tämä voisi tulla kyseeseen sellaisissa tilanteissa, joissa yksi työntekijä joutuisi olemaan pitkän ajan yksin esimerkiksi seitsemän lapsen kanssa. Valitettava seikka vaan on se, ettei johtajan tarvitse lisätä työntekijöiden määrää, jos suhdeluku ei ylity. Kuitenkin näissä tilanteissa on hyvä käyttää maalaisjärkeä ja ajatella lasten parasta. Porttien lukituksen tärkeyttä tulee painottaa myös vanhemmille, etteivät he jätä portteja auki tuodessaan tai hakiesaan lastaan. Ulos lähtiessä voisi olla hyvä, että yksi työntekijä kiertäisi tarkistamassa, että portit ovat lukossa. Lapsille voidaan painottaa, ettei porteilla tai aidalla saa kiipeillä.

Saattaa olla, että kyselyssä ei nouse esiin kaikkia tärkeitä seikkoja. Näitä voisi olla esim. työpaikkakiusaaminen, joka yleisesti on aihe, josta ei juurikaan uskalleta puhua. Työntekijät olisivat voineet kertoa asioista helpommin, jos olisimme tehneet kyselyn ryhmän sijasta yksittäisille henkilöille. Avautumista olisi voinut helpottaa myös se, että olisimme tehneet kyselyn suullisesti emmekä sähköpostitse.

5.3 Mahdollisuudet

Kun noudatetaan turvallisuussuunnitelmaan liittyviä lakeja ja säädöksiä, voidaan lapsille ja päiväkodin työntekijöille taata mahdollisimman turvallinen ympäristö. Turvallisessa ympäristössä lapsella on mahdollisuus elää, kasvaa, oppia ja kehittyä, kun taas

työntekijöille turvallinen työympäristö antaa mahdollisuuden tehdä työtä mahdollisimman hyvin. Turvallisuus antaa mahdollisuuden keskittyä itse varhaiskasvatukseen.

Työntekijät voisivat kouluttautua eri tavoin turvallisuuden lisäämiseksi. Työntekijät voisivat käydä muun muassa väkivaltakoulutuksen. Työntekijät itse voisivat miettiä, mitkä koulutukset parhaiten palvelisivat turvallisuuden parantamista Laukeelan päiväkodissa.

Turvallisuussuunnitelma on laadittu siten, että sen kohdat ovat yksinkertaisia ymmärtää, helppolukuisia ja mahdollisia toteuttaa käytännössä. Olemme ottaneet huomioon Laukeelan päiväkodin ympäristön tutkimussuunnitelmaa laatiessa. Laukeelan päiväkodilla onkin erittäin hyvät mahdollisuudet toteuttaa hyvää päivähoitoa, koska turvallisuussuunnitelmaa tehdessämme emme huomanneet mitään huomautettavaa, laeista poikkeavaa tai lakien vastaista.

Kysyimme Laukeelan päiväkodin työntekijöiltä, mitä vahvuuksia he näkevät turvallisuuteen liittyen juuri Laukeelan päiväkodissa. Sisätiloissa turvallisuus koettiin erinomaisena, sillä muun muassa ovet voidaan hyvin lukita tarvittaessa. Päiväkotia pidetään myös pienenä joten se koetaan turvallisena paikkana myös pienille lapsille. Emme ole varmoja, tarkoittiko vastaaja pienellä päiväkodilla fyysistä ympäristöä vai kapasiteettia, mutta molemmissa tapauksissa uskomme, että lapsia on helpompi valvoa.

Vahvuutena myös nähtiin, että henkisten riskien ratkomiseen saadaan tukea esimieheltä muun muassa saamalla lisää työaikaa tilanteiden selvittämiseen. Henkilökunnalla on myös mahdollisuus kouluttautua kyseessä olevaan aiheeseen. Koettiin myös, että ongelmista voidaan puhua ainakin oman ryhmän kesken. Yhtenäiset säännöt tuovat myös vastaajien mielestä turvallisuutta. Vastauksien perusteella voi päätellä, että henkisiin riskeihin on panostettu. Tämä auttaa työntekijöitä työn jaksamisessa.

Vaikka huonoja työasentoja koettiin riskinä, on vastauksien mukaan ergonomiaa myös parannettu satulatuolien avulla. Ergonomia ilmeisesti puhuttaa päiväkodissa kuten voimme päiväkodin työntekijöiden vastauksista päätellä uhka -kysymyksissä. Tämä on luonnollista, sillä päiväkodeissa ovat usein haasteelliset työasennot.

Ensiaputaitoinen henkilökunta tuo vastaajan mielestä turvallisuutta päiväkotiin. Uskomme, että tietoisuus toisen työntekijän taidoista tuo turvallisuuden tunnetta, jolloin ongelmatilanteissa voi luottaa myös toisen työntekijän ammattitaitoon. Lisäksi elävä tuli on kielletty päiväkodissa, joka vastaajan mielestä tuo lisää turvallisuutta. Tämä on varmasti yksi niistä asioista, joista on yhdessä sovittu ja näin pidetään huolta paloturvallisuudesta.

Kyselyn vastauksia tutkiessa huomasimme, että eri työntekijät näkevät turvallisuuden eri tavalla. Ihmiset painottavat ja pitävät arvossa hyvinkin erilaisia asioita. Kaikkien arvoja ei pystytä toteuttamaan, kuitenkin on hyvä, että asioista keskustellaan ja kuunnellaan toisten mielipiteitä ja huolenaiheita.

Päiväkodilla on mahdollisuus tarkastella paikkansa turvallisuutta turvallisuussuunnitelman ja opinnäytetyömme avulla. Olemme herätelleet päiväkotia pohtimaan turvallisuutta kyselyn avulla ja turvallisuussuunnitelma tuo varmasti vielä lisää pohdintaa turvallisuuteen liittyen. Työntekijöiden tulee tästedes seurata turvallisuuden muotoja ja toteutumista ja pitää turvallisuussuunnitelma ajan tasalla. Aiheen herättelyn avulla työntekijät voivat motivoitua kehittämään päiväkodin turvallisuutta lisää. Olemme tehneet oman osuutemme tutustumalla turvallisuuden teoriaan, mutta uskomme, että itse päiväkodin työntekijät ovat parhaita päiväkodin turvallisuuden kartoittajia ja ylläpitäjiä.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyön aihe oli mielestämme kiinnostava ja pidimme opinnäytetyön tekemisestä. Itse tutkimussuunnitelman teossa oli selkeät lakien määräämät kehykset, mutta opinnäytetyön raporttiosuus tuotti hieman hankaluuksia. Ongelmia syntyi muun muassa aiheen rajaamisessa, sillä turvallisuuden muotoja on useita. Lisäksi raportin yhtenäisyyden saavuttaminen tuotti hankaluuksia. Kun keksimme, että voimme tehdä haasteen itse päiväkodille turvallisuuden kehittämiseksi, saimme selkeän päätöksen prosessille.

Opinnäytetyötä tehdessämme olisimme voineet tehdä asioita systemaattisemmin ja käyttää aikaa paremmin. Aikataulu venyi eri syistä ja saattoi olla pitkiäkin jaksoja jolloin ei tapahtunut edistystä, kun taas välillä tuli jaksoja jolloin opinnäytetyön tekeminen sujui luontevasti. Olisimme voineet myös saada idean kyselyn lähettämisestä päiväkodin työntekijöille aiemmin, jotta kyselyyn olisi voinut paneutua paremmin.

Koska olemme tehneet opinnäytetyöstä ikään kuin haasteen päiväkodille, olisi hyvä tehdä jatkotutkimusta siitä, kuinka turvallisuuden muodot ovat oikeasti parantuneet. Turvallisuutta voisi tutkia meidän opinnäytetyön jälkeen myös laajemmin, sillä turvallisuuden muotoja on vielä lisää.

Opinnäytetyössämme oli hyvä huomioida eettisyys, sillä kaikkia tietoja, kuten lasten henkilökohtaisia tietoja emme saaneet käsitellä. Siksi turvallisuussuunnitelmasta tuli tehdä sellainen, että päiväkoti täyttää tietyt osiot itse. Opinnäytetyössäkään ei voinut käsitellä arkaluontoisimpia asioita liittyen päiväkotiin.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyöstämme kehittyi haaste Laukeelan päiväkodille tarkastella päiväkodin turvallisuutta monipuolisemmin. Toivommekin, että työmme auttaa päiväkotia kehittymään vielä turvallisemmaksi, jotta päiväkodin lapset saisivat kasvaa ja kehittyä mahdollisimman turvallisessa ympäristössä.

LÄHTEET

- Arajärvi, T. 1988. Tasapainoinen lapsuus. Juva: WSOY
- Cacciatore, R. Kortelainen-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Juva: WS Bookwell Oy
- Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Gummerus kirjapaino Oy.
- Jarasto, P. & Sinervo, N. 1997. Alle kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Kekkonen M. 2000. Perusturvallisuus päivähoidossa. Tehy ry.
- Keltikangas-Järvinen, L. 2006. Hyvä itsetunto. 17. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Koivunen P. 2009. Hyvä päivähoito: työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Lajunen, K. lasten turvataito - Seksuaalisen hyväksikäytön ehkäisyhanke 2002-2003. Suomen kuntaliitto. Lastensuojelun keskusliitto. Luettu 25.11.2010.
http://www.lapsitieto.fi/palve/uploads/510_ORG_lasten_turvataito.pdf
- Lajunen, K. Andell, M. Jalava, L. Kemppainen, K. Pakkanen, M. & Ylenius-Lehtonen, M. 2007. Turvataitoja lapsille - Turvataitokasvatuksen oppimateriaali. 4. painos. Helsinki: Erikoispaino Oy.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2010. Kiusaaminen on arkipäivää myös päiväkodissa. Luettu 1.1.2011.
http://www.mll.fi/ajankohtaista/tiedotteet_ja_uutiset/?x41088=12510226
- Moilanen M. 2004. Riskien pelko ei saa näivettää lapsen kasvuympäristöä. Sosiaaliturva.
- Perhehoito. Julkaisu 5/2004. Turvataito auttaa lasta suojelemaan itseään. Lajunen, K. & Kemppainen, K.
- Saarsalmi O. 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Helsinki. Gummerus. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. Infektioriskin vähentäminen päivähoidossa. Helsinki.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. Turvallisuussuunnitelmaopas sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille.
- Suurnäkki T. & Kajanne R. 2001. Päivähoidon työsuojelu- ja kehittämisopas. Helsinki. Otavan kirjapaino Oy.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tapaamiset Laukeelan päiväkodin johtajan Riitta Rajoon kanssa vuonna 2010.

7 LIITE

Hei!

Vastatkaa viestiin, jotta voidaan kehittää Laukeelan päiväkodin turvallisuutta!

Teemme opinnäytetyönämme turvallisuussuunnitelmaa Laukeelan päiväkotiin. Meidän olisi tarkoitus kartoittaa, mitä uhkia ja vahvuuksia Laukeelan päiväkodin henkilökunta kokee suhteessa turvallisuuteen päiväkodissa. Kysymme jokaiselta päiväkodin ryhmältä erikseen sähköpostitse. Toivomme, että saisimme vastauksia mahdollisimman monelta työntekijältä, jotta saisimme kattavan joukon vastauksia.

Uhka -käsitettä käytämme, kun tarkoitamme henkilöriskejä eli henkilöihin kohdistuvia riskejä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi fyysiset riskit, eli henkilö voi loukata itsensä tai henkiset riskit, eli henkilö joutuu esimerkiksi kiusaamisen kohteeksi.

Jokainen työntekijä saa vastata nimettömästi ja jokaisen työntekijän vastaus voidaan kirjoittaa erikseen, vastauksia ei siis tarvitse yhtenäistää. Toivomme, että ryhmän lastentarhanopettaja ottaa vastuun siitä, että ryhmästä saadaan mahdollisimman paljon vastauksia.

Vastausaikaa on perjantaihin 28.01.2011 asti, vastatkaa sähköpostitse osoitteeseen henna.rantanen@piramk.fi

Kiitos jo etukäteen!

Terveisin: Henna Rantanen ja Henri Ojala, sosionomiopiskelijat Tampereen ammattikorkeakoulusta

Kysymykset:

1. Mitä uhkia kohdistuu hoidossa oleviin lapsiin juuri Laukeelan päiväkodissa? (Esim. "Pelkään että lapsi satuttaa itsensä keinun läheisyydessä")
2. Mitä uhkia kohdistuu työntekijöihin juuri Laukeelan päiväkodissa? (Esim. Työ-
asennot ovat huonoja")
3. Mitä vahvuuksia näette turvallisuuteen liittyen juuri Laukeelan päiväkodissa?
(Esim. "Meillä turvajärjestelmät ovat luotettavat" tai "Lapsilla on turvallista leikkiä
ulkona")
4. Mitä asioita haluaisitte parantaa turvallisuuteen liittyen Laukeelan päiväkodissa?
5. Mitä muuta haluaisit sanoa Laukeelan päiväkodin turvallisuudesta?